

ชื่องานวิจัย	การผสมกลไกทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขใน ประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีนและเมียนมาร์
ผู้วิจัย	รศ.ดร.พระมหาบุญเลิศ ช่วธานี และคณะ
ทุนวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
วันสำเร็จ	สิงหาคม 2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภูมิศาสตร์วัฒนธรรม อัตลักษณ์ และประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาการก่อเกิดและพัฒนาการความเชื่อมโยงของกิจกรรมที่ถักทอความสัมพันธ์ของประชาชนภายใต้กรอบหลักธรรมและวิถีปฏิบัติของพระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน 3) เพื่อค้นหาความร่วมมือในการสร้างสันติภาพระหว่างกลไกพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ ในประชาคมอาเซียน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และประชุมผู้เชี่ยวชาญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ พระสงฆ์ ข้าราชการ และประชาชน จำนวน 68 รูป/คน โดยพบผลการวิจัยดังนี้

1) พระพุทธศาสนาในประเทศลาว กัมพูชา และเมียนมาร์ มีพัฒนาการมาพร้อมกับอำนาจรัฐคืออำนาจของกษัตริย์ ถึงแม้ว่าประเทศก้าวมาถึงจุดที่เปลี่ยนแปลงการปกครอง วิถีชีวิตผู้คนก็ยังคงเป็นวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ยังสามารถแสดงบทบาทในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณได้ภายใต้ข้อจำกัดที่อำนาจรัฐกำหนด วิถีแห่งพระพุทธศาสนาได้ช่วยทำให้ระบอบการปกครองที่แข็งแกร่ง เจือจางความเข้มข้นในเชิงปฏิบัติการ

2) การถักทอความสัมพันธ์ของประชาชนภายใต้กรอบพระพุทธศาสนาในประชาคมอาเซียน โดยประเทศไทยในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากได้ร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาสองแผ่นดินกับทางเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ คือโครงการทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะในวันออกพรรษา สานสัมพันธ์ไมตรีในมิติพระพุทธศาสนา ในพื้นที่อำเภอรัฐประเศ จังหวัดสระแก้ว ร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับทางเมืองปอยเปต ประเทศกัมพูชา คือ กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี และในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว คือการจัดงานสัปดาห์วิสาขบูชา อัญฐมีบูชา สานสัมพันธ์ไมตรีประเทศอาเซียนในมิติพระพุทธศาสนา ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ในวิถีปฏิบัติของประชาชนสองประเทศโดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ช่วยลบเลือนประวัติศาสตร์อันตรายที่ถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องระหว่างคนสองประเทศ อนึ่ง ได้ก่อเกิดชุมชนบุญที่หนุนให้เกิดความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจ โดยการเกิดขึ้นของชุมชนผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามีภาวะที่ซ้อนทับกับพรมแดนแห่งรัฐตามกฎหมาย การเปิดพรมแดนอย่างเสรีในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้ความรู้สึกความเป็นคนอื่นบนพื้นที่สองพรมแดนได้ลดความเข้มข้น และก่อเกิดภราดรภาพอย่างแท้จริง

3) รูปแบบการสร้างความร่วมมือระหว่างไทยกับเพื่อนบ้านผ่านกลไกของศาสนา พุทธ ประกอบด้วยหลักธรรม พิธีกรรมและสถาบัน องค์กร 3 ภาคส่วนที่สำคัญ คือ ภาครัฐกิจ ภาคธุรกิจ และภาคประชากิจ ต้องเข้ามาสนับสนุน และดำเนินการผ่านกิจกรรม (1) วันสำคัญทางพุทธ

ศาสนา (2) การจัดกิจกรรมไหว้พระ 9 วัดสองแผ่นดิน (3) การจัดประเพณีสงกรานต์ (4) การจัดงานประจำปีตามจารีตประเพณีของท้องถิ่น และ (5) การร่วมมือทางด้านการศึกษาและกิจกรรมพระพุทธศาสนา ร่วมจัดตั้งองค์กรความร่วมมือทางพุทธศาสนาระหว่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การชักชวนผู้คนในประชาคมอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียว การจัดกิจกรรมทางศาสนาที่เป็นต้นแบบและสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในศาสนาเดียวกันและต่างศาสนาให้อยู่ร่วมกันได้ คือ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในอำเภอแม่สอด จังหวัดตากกับเมืองเมียวดี ประเทศเมียนมาร์ และประเทศไทยกับลาว ส่วนไทยกับกัมพูชานั้นมีเพียงการจัดงานวันอาสาฬหบูชา แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก สาเหตุสำคัญที่ทำให้กิจกรรมเกิดขึ้นและไม่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่เป็นผลมาจากการขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนทั้งสองประเทศ ขาดผู้ริเริ่มที่จะทำหน้าที่ประสานงานหลักในการออกแบบกิจกรรมทั้งสองฝ่าย หัวใจสำคัญของการอยู่ร่วมกันระหว่างศาสนิกของแต่ละศาสนา คือ รากฐานแนวคิดและหลักการของแต่ละศาสนา ศาสนาพุทธเน้นอยู่ร่วมกันด้วยศีล 5 ศาสนาคริสต์เน้นอยู่ร่วมกันด้วยบทบัญญัติ 10 ประการ ศาสนาอิสลาม เน้นร่วมกันด้วยหลักศรัทธา 6 และหลักปฏิบัติ 5 ประการ และศาสนาฮินดูใช้หลักมานวธรรมที่ถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีกลไกที่จะทำหน้าที่ในการออกแบบกิจกรรมและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง จึงมีข้อเสนอให้จัดตั้งผู้ประสานงานวัฒนธรรมสัมพันธ์อาเซียน เป็นกลุ่มเครือข่ายจิตอาสาจากหลายศาสนาในพื้นที่ชายแดนมาทำหน้าที่สร้างความร่วมมือทางวัฒนธรรม

4) การใช้กลไกทางศาสนาเป็นเครื่องมือในการสานสัมพันธ์นำมาซึ่งความสันติสุขได้จริง โดยมีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในระดับองค์กร คือ องค์กรของรัฐทั้งสองฝ่ายได้ร่วมมือจัดทำแผนงานและโครงการกิจกรรมทางศาสนา มีการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมมาส่งเสริมการท่องเที่ยวสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวบ้าน ในระดับประชาชนคือ ประชาชนมีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน ทำให้ประชาชนเปิดรับความเป็นมิตรภาพต่อกันระหว่างศาสนาและระหว่างชาติ

คำสำคัญ : การผสาน, กลไกทางพุทธศาสนา, วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน, สันติสุข, ประชาคมอาเซียน, ไทย, อินโดจีน, เมียนมาร์

Research Title : The Combination of Buddhist Mechanisms for Creation of Peaceful Co-Existence Culture in ASEAN Community : A Case Study of Thailand and Indochinese Countries and Myanmar.

Researcher Assoc.Prof.,Dr.Phramaha Boonlert Chauythanee, *Et al.*

Research Fund The Thailand Research Fund (TRF)

Date of Completion April 19, 2018

Abstract

The main objectives of this research are: i) to study geo-culture, identity and history of relationship of Buddhism in ASEAN community, ii) to study establishment and development of linkages of activities coordinated with the people's relationship under the framework of Dhamma principles and practices of Buddhism in ASEAN community, and iii) to find out the cooperation in peace creation between Buddhism mechanism and other religions in ASEAN community. Research and Development approach was employed in this study. Data were collected from in-depth interview, focus group discussion and experts meeting from 68 key informants who were Buddhist monks, government officials, experts and ordinary people. The findings of this study are as follows:-

1. The development of Buddhism in Lao PDR, Cambodia and Myanmar has evolved along with state power i.e. king power. Although the countries have progressed to the points of political change, but the people's ways of life still connected to Buddhism. The Buddhist monks have yet played important roles as spiritual leaders under restrictions determined by state power. Buddhist ways have practically softened the existing strict governance system.

2. The continuation of relationship of people under the framework of Buddhism in ASEAN community has carried out through Buddhist activities such as food offering to Buddhist monks in the End of Buddhist Lent Day of Thai and Myanmar Buddhists in Maesot district, Tak province and Myawaddy, New Year's Eve Chanting activity of Thai and Cambodian Buddhists in Aranyaprathet, Sakaeo province and Poipet, and Vesak Day celebration by Thai and Laos Buddhists in Nongkai province and Vientiane. These have brought about creative relationship in practical ways of people in two countries. This relationship has healed repeated sorrow history of people in two countries. In addition, the merit making community was set up, resulting in economic association through Buddhist activities overlapping legal state borders. The border Checkpoints were freely opened

during the period of Buddhist activities organization, resulting in reducing degree of alienation among two countries people and creating a true brotherhood.

3. The pattern of cooperation creation between Thailand and neighboring countries through Buddhism mechanism consisted of doctrine, rites and rituals, and institutions. All these have to get supports from three important partners, namely, government, private and public sectors, through organizing these activities: i) Buddhist important Days, ii) two countries 9 temples worship activities, iii) Songkran festival, iv) annual events based on local traditions, and v) cooperation of educational and Buddhist affairs. As the result, it existed establishment of international Buddhist cooperation for the uniqueness of people in ASEAN community. The organization of religious activities are regarded as model and able to create relationships and co-existence among people in same and different faith such as Buddhist activities in Maesot district, Tak province and Myawaddy, Myanmar; activities organized by Thai and Laos Buddhists. However, Asalha Puja celebration managed by Thai and Cambodian counterparts got less success. The main causes of successful and unsuccessful activities organizations in each area depend upon participation of people in two countries, initiative persons in both countries who mainly coordinate in designing and organizing activities. The most important principles of co-existence among interfaith people are the foundations of thoughts and principles of each religion like Five Precepts of Buddhism, Ten Commandments of Christianity, Six Beliefs and Five Practices of Islam, and Manavadharma of Hinduism. In order to have mechanisms to design activities and make policy proposals to the related organizations, it is suggested to set up and appoint the ASEAN cultural relation coordinators as public mind network from various religions in border areas for the duties of creation of cultural cooperation.

4. The application of religious mechanisms as tools in building relationship has truly brought about the peace as evident in organizational level like the two states partnership organization has cooperated in making religious activities plan and projects. There is upgrade of cultural capital for tourism promotion in order to uplift the people's quality of life. In community level, it reveals that people have collectively participated in organizing religious activities. This brings about the friendships among the people of different religions and countries.

Keywords: combination, Buddhist mechanisms, co-existence culture, peace, ASEAN Community, Thailand, Indochina, Myanmar